

στον ίδιο τον Μακάριο τους λόγους για τους οποίους πρέπει να παραμείνει, ίσως για πάντα, στο εξωτερικό.

Παρά την κινδυνολογία και τις απειλές, ο Μακάριος επέστρεψε στην Κύπρο το Δεκέμβριου του 1974.

«Μπουλέντ καθυστερήστε για 24 ώρες την προέλαση»

Πολλά είναι τα στοιχεία που υποστηρίζουν ότι ο Κίσιντζερ ήξερε για την εισβολή. Πολλά είναι και εκείνα που επιβεβαιώνουν ότι έδωσε το πράσινο φως στον Ετζεβίτ στη διάρκεια ιδιωτικής συνομιλίας μαζί του, η οποία δεν καταγράφεται στα αρχεία του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Όμως, επειδή ο Κίσιντζερ ήταν και σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας, η συζήτηση αυτή διασώθηκε και βρίσκεται στα αρχεία του Λευκού Οίκου. Στα ίδια αρχεία εντοπίστηκαν συνομιλίες του υπουργού Εξωτερικών με τον πρόεδρο Τζέραλντ Φορντ και σημειώματα ανώτερων στελεχών του Στέιτ Ντιπάρτμεντ προς τον Κίσιντζερ. Παρουσιάζουμε την τηλεφωνική επικοινωνία.

Κίσιντζερ: «Οι Τούρκοι θέλουν ένα γρήγορο αποτέλεσμα που να καταλήγει σε διχοτόμηση της νήσου σε ελληνικό και τουρκικό τμήμα, με μια γενικής φύσης ομοσπονδιακή κυβέρνηση που θα είναι πάντως πολύ αδύναμη. Ελέγχουν το 15% του νησιού και επιθυμούν το 30%. Ίσως επιχειρήσουν να το αρπάξουν. Μίλησα στον πρωθυπουργό της Τουρκίας. Ήταν φοιτητής μου και του είπα ότι δεν θα

μπορούσαμε - πραγματικά στις πρώτες σαράντα οκτώ ώρες της θητείας σας στην προεδρία - να είμαστε πολύ ήρεμοι έναντι μιας μονομερούς στρατιωτικής ενέργειας».

Φορντ: «Και βέβαια δεν μπορούμε».

Κίσιντζερ: «Εάν συμβεί αυτό, ίσως χρειαστεί να αποστασιοποιηθούμε, κάτι που έχουμε προσπαθήσει να αποφύγουμε».

Ο κίνδυνος για μας είναι στην Τουρκία και γι' αυτό πρέπει να ελιχθούμε προσεκτικά. Ίσως κινηθούν προς πολύ εθνικιστικές θέσεις και οι Σοβιετικοί προσπαθήσουν να το εκμεταλλευτούν αυτό, αλλά δεν μπορούμε να τους επιτρέψουμε να ενεργήσουν μονομερώς. Γράφω μια επιστολή στον Ετζεβίτ. Έχει υποσχεθεί να περιμένει είκοσι τέσσερις ώρες... Οι Τούρκοι προτείνουν δύο περιοχές, μία τουρκική και μία ελληνική. Νομίζω ότι μπορούμε να πιέσουμε τους Έλληνες να αποδεχτούν δύο ή τρεις αυτόνομες τουρκικές περιοχές, αλλά όχι μία ενιαία περιοχή. Κάτι τέτοιο θα απέτρεπε τη μεταφορά πληθυσμών».

Φορντ: «Σωστά».